

Katowice zostały zobligowane do utworzenia Strefy Czystego Transportu (SCT) - to wymóg Komisji Europejskiej i oczekiwanie Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Regulacje wdrażane w Katowicach uwzględniają interes mieszkańców miasta - nikt nie będzie musiał składać wniosku, płacić czy zmieniać samochodu. Dopóki pojazd, który posiada mieszkaniec Katowic przed dniem ustanowienia Strefy będzie przechodził badania techniczne - będzie mógł jeździć po katowickiej SCT. Strefa Czystego Transportu w Katowicach ma objąć Rynek i ulice wokół niego - w tym między innymi fragmenty ulic 3 Maja i Warszawskiej oraz ulice: Dyrekcyjną, Staromiejską, Mariacką, Mieleckiego, Szkolną, Bankową, Teatralną, Młyńską i Poczтовую. Miasto podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy jakości powietrza - inwestycje w nowoczesne autobusy, miejski program dotacji do wymiany źródeł ciepła czy budowa centów przesiadkowych to tylko niektóre z nich.

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu Fot. D. Czapla

Czym jest Strefa Czystego Transportu?

Strefa Czystego Transportu (SCT) to wyznaczony obszar miasta, do którego mogą wjeżdżać tylko pojazdy spełniające określone normy emisji spalin lub objęte wyjątkami. Jej celem jest poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji z transportu oraz ochrona zdrowia mieszkańców.

Zgodnie z ustawą o elektromobilności, miasta powyżej 100 tys. mieszkańców z przekroczeniami norm NO₂ mają obowiązek wprowadzenia SCT. Dwutlenek azotu powstaje głównie w ruchu drogowym i negatywnie wpływa na zdrowie – jak pokazują badania

zwiększa ryzyko astmy u dzieci, infekcji dróg oddechowych, chorób serca i przedwczesnych zgonów. Wysokie stężenia mogą też pogarszać wyniki poznawcze u dzieci.

Skala emisji NO₂ zależy od rodzaju pojazdu. Istotne znaczenie ma typ silnika, wiek samochodu oraz spełniana norma emisji spalin EURO. Analizy wskazują, że największy udział w emisji tlenków azotu (NO_x), w tym NO₂, mają pojazdy z silnikiem diesla, zwłaszcza starsze modele. W opracowaniach zwraca się również uwagę, że emisje w warunkach rzeczywistego ruchu drogowego mogą być wyższe niż wartości uzyskiwane w testach homologacyjnych.

SCT w Katowicach obowiązkowa

Katowice zostały zobligowane do wprowadzenia Strefy Czystego Transportu – decyzja wynika z wymogów Komisji Europejskiej. W mieście działa jedna z 18 stacji GIOŚ monitorujących jakość powietrza w polskich miastach. Do marca 2025 r. stacja ta była zlokalizowana przy autostradzie A4 (Aleja Górnośląska), gdzie wysokie natężenie ruchu tranzytowego powodowało przekroczenia poziomów dopuszczalnych dwutlenku azotu (NO₂) dla całej aglomeracji, choć wyniki te nie były miarodajne dla ruchu miejskiego ani dla oceny zasadności wprowadzenia Strefy Czystego Transportu (SCT).

Działania zmierzające do zmiany lokalizacji stacji podjęto już w 2022 roku. W 2025 roku stacja została przeniesiona na ul. Dudy-Gracza, na drogi miejskie, aby lepiej odzwierciedlała warunki typowe dla Katowic. Informację o zmianie przekazano do Ministerstwa Klimatu i Środowiska – przez wiele miesięcy bez odpowiedzi. W grudniu 2025 r. ministerstwo poinformowało jednak, że lokalizacja stacji nie zwalnia miasta z obowiązku utworzenia SCT, a jej wprowadzenie jest istotne dla wypłaty środków z KPO. W efekcie miasto przygotowało uchwałę intencyjną w sprawie SCT.

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

Obecnie, wyniki pomiarów stacji zlokalizowanej na ul. Dudy-Gracza nie wykazują przekroczeń poziomów dopuszczalnych NO₂, jednak Komisja Europejska ocenia sytuację na podstawie danych z 2024 r. i oczekuje wdrożenia SCT.

Katowice zostały zobligowane do utworzenia Strefy Czystego Transportu _fot. Kamil Kalkowski

Obszar obowiązywania SCT w Katowicach

- Wprowadzenie Strefy Czystego Transportu w Katowicach zostało na nas nałożone. Ustawodawstwo europejskie i stanowisko rządu obligują nas do

tęgo. Przyjęliśmy to do wiadomości i opracowaliśmy rozwiązania, które uwzględniają interes mieszkańców Katowic, ale także powinny wpłynąć na poprawę jakości powietrza w mieście. Zakres działania Strefy został wyznaczony tak, aby w sposób swobodny można było korzystać z instytucji publicznych i by nie narażać mieszkańców na pilne wydatki w postaci zakupu nowych samochodów. Sygnalizujemy natomiast, że przy zakupie kolejnego auta, chcąc wjechać do SCT, trzeba będzie już pamiętać o konkretnych parametrach. To wstępne założenia, nie wykluczamy, że w przyszłości, jeśli mieszkańcy wyrażą taką wolę, Strefa Czystego Transportu będzie ewoluować, tak jak miało to miejsce w przypadku Strefy Płatnego Parkowania – mówi Bogumił Sobuła, pierwszy wiceprezydent Katowic.

Zaproponowane granice Strefy obejmują obszar położony w centralnej części Katowic. Granice Strefy wyznaczone zostały z uwzględnieniem dostępnych danych dotyczących stężeń dwutlenku azotu, aktualnej lokalizacji stacji komunikacyjnej dokonującej pomiaru średniorocznego poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu oraz z uwzględnieniem potrzeb transportowych obszaru, dostępności publicznego transportu zbiorowego, skomunikowania z węzłami przesiadkowymi, dostępności do powierzchni parkingowych publicznych i niepublicznych, ograniczeń w ruchu wynikających z realizacji przez Spółkę PKP PLK S.A. przebudowy linii kolejowej E65, uwarunkowań wynikających z funkcjonujących stref płatnego parkowania, stref ruchu pieszego i rowerowego, stref ograniczonej prędkości Tempo 30 i ograniczeń w ruchu samochodów ciężarowych.

Strefa obejmować ma drogi publiczne, których zarządcą jest miasto Katowice. Granicę strefy wyznaczają:

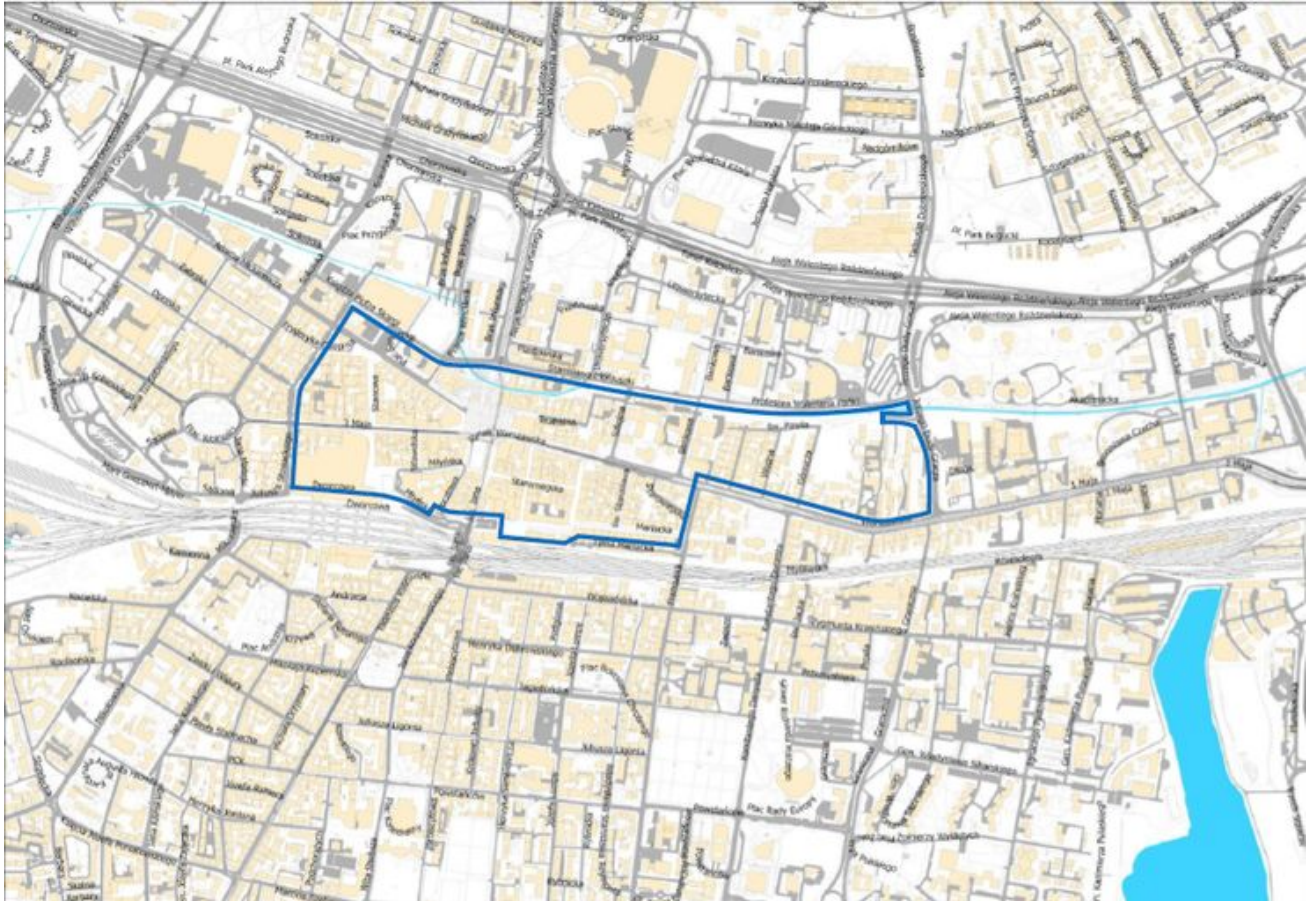
- odcinek ulicy ks. Piotra Skargi od skrzyżowania z ulicą Juliusza Słowackiego do skrzyżowania z aleją Wojciecha Korfantego;

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

- ulica Stanisława Moniuszki;
- ulica prof. Waleriana Pańki;
- odcinek ulicy Jerzego Dudy-Gracza od skrzyżowania z ulicą prof. Waleriana Pańki do skrzyżowania z ulicą Warszawską;
- odcinek ulicy Warszawskiej od skrzyżowania z ulicą Jerzego Dudy-Gracza do skrzyżowania z ulicą Francuską;
- odcinek ulicy Francuskiej od skrzyżowania z ulicą Warszawską do skrzyżowania z ulicą Mariacką Tylną;
- ulica Mariacka Tylna;
- ulica Dworcowa od skrzyżowania z ulicą Mariacką Tylną do skrzyżowania z ulicą Juliusza Słowackiego;
- odcinek ulicy Juliusza Słowackiego od skrzyżowania z ulicą Dworcową do skrzyżowania z ulicą ks. Piotra Skargi.

Co ważne – do obszaru Strefy nie zalicza się dróg i skrzyżowań wyznaczających granice Strefy – oznacza to, że same ulice, o których mowa wyżej w skład Strefy Czystego Transportu nie wchodzi oprócz pozostającego w Strefie odcinka ulicy Dworcowej objętego zakazem ruchu. Wyłączona ze Strefy została ulica ks. Stanisława Maślińskiego – ze względu na umożliwienie dojazdu do szpitala św. Elżbiety.

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

mapa Urząd Miasta Katowice

Kto wjedzie do SCT w Katowicach?

Najważniejszą zasadą funkcjonowania Strefy Czystego Transportu w Katowicach jest wyłączenie bez ograniczeń pojazdów samochodowych mieszkańców Katowic i pozostałych gmin wchodzących w skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, będących w ich posiadaniu przed dniem ustanowienia Strefy. Dopóki samochód tych mieszkańców będzie przechodził badania techniczne, to dalej będzie można nim poruszać się w katowickiej SCT. Wyłączenie obowiązuje także motocykle, pojazdy klasyfikowane jako inne, np. specjalne, autobusy realizujące przewozy w ramach publicznego transportu zbiorowego oraz pojazdy

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

zabytkowe i historyczne, a także pojazdy uczestniczące w imprezach związanych z korzystaniem z drogi w sposób szczególny.

W przypadku pojazdów mieszkańców spoza Katowic i Metropolii oraz przy zmianie pojazdu na inny w przypadku mieszkańców Katowic i GZM do SCT w Katowicach będą mogły wjeżdżać:

- Od dnia 29 czerwca 2026 roku do dnia 30 czerwca 2029 roku, pojazdy samochodowe mieszkańców Katowic, spełniające następujące wymagania:
 - z silnikami benzynowymi spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 3 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2000 r.;
 - z silnikami diesla spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 4 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2005 r.
- Od dnia 1 lipca 2029 roku do dnia 31 grudnia 2033 roku, pojazdy samochodowe mieszkańców Katowic, spełniające następujące wymagania:
 - z silnikami benzynowymi spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 3 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2000 r.;
 - z silnikami diesla spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 5 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2009 r.
- Od dnia 1 stycznia 2034 roku bezterminowo, pojazdy samochodowe mieszkańców Katowic, spełniające następujące wymagania:
 - z silnikami benzynowymi spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 4 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2005 r.;
 - z silnikami diesla spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 6 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2014 r.
- Od dnia 29 czerwca 2026 roku do dnia 31 grudnia 2033 roku, pojazdy samochodowe

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

inne niż mieszkańców Katowic, spełniające następujące wymagania:

- z silnikami benzynowymi spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 3 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2000 r.;
- z silnikami diesla spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 5 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2009 r.
- Od dnia 1 stycznia 2034 roku bezterminowo, pojazdy samochodowe inne niż mieszkańców Katowic, spełniające następujące wymagania:
 - z silnikami benzynowymi spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 4 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2005 r.;
 - z silnikami diesla spełniającymi przynajmniej wymagania europejskiej normy emisji spalin Euro 6 lub wyprodukowane nie wcześniej niż w 2014 r.

Normę Euro dla pojazdu można sprawdzić [tu](#). Korzystanie ze Strefy Czystego Transportu nie będzie wiązało się z koniecznością uzyskiwania jakichkolwiek zezwoleń ani umieszczania na pojeździe specjalnych naklejek. W Katowicach nie planuje się również wprowadzania opłat za wjazd do Strefy. Pojazdy niespełniające wymogów będą mogły bez przeszkód dotrzeć do celu, korzystając z alternatywnych tras przebiegających poza obszarem SCT.

Zasady kontroli

Zasady kontroli w Strefach Czystego Transportu (SCT) wynikają z przepisów ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych oraz lokalnych uchwał danej gminy. Uprawniona do kontroli jest strażmiejska oraz policja. Podczas kontroli drogowej – funkcjonariusz sprawdza dokumenty pojazdu i weryfikuje dane w systemach informatycznych. Na podstawie numeru rejestracyjnego sprawdzane są dane w Centralnej

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

Ewidencji Pojazdów (CEP), m.in. norma emisji spalin (Euro), rodzaj paliwa czy rok produkcji. Wjazd pojazdem niespełniającym wymogów do Strefy może skutkować mandatem (do 500 zł). O wjeździe do SCT będą informowały znaki D-54 „Strefa Czystego Transportu”. O końcu strefy poinformuje znak D-55 „Koniec Strefy Czystego Transportu”.

Najpierw konsultacje z mieszkańcami

Strefa Czystego Transportu w Katowicach ma rozpocząć funkcjonowanie 29 czerwca 2026 roku. Jednak nim zasady dotyczące Strefy Czystego Transportu w Katowicach zostaną przegłosowane przez Radę Miasta Katowice i wejdą w życie, przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne z mieszkańcami Katowic. Wystartują one 16 marca i potrwać do 7 kwietnia. W tym czasie dla mieszkańców dostępne będą ankiety, które będzie można wypełniać online bądź stacjonarnie – w wybranych filiach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Katowicach oraz MDK „Południe” filia Zarzecze. Zorganizowane zostaną także dyżury eksperta, który odpowie na pytania związane ze Strefą Czystego Transportu w Katowicach. Odbędą się one 17 i 24 marca w godzinach 16.30-18.30 w Kato Urban Corner zlokalizowanym przy skrzyżowaniu ulic Pocztovej i Młyńskiej w Katowicach. Więcej szczegółów na temat Strefy Czystego Transportu w Katowicach można znaleźć [tu](#).

Katowice działają na rzecz czystego powietrza

- Dofinansowanie do wymiany pieców – W latach 2015-2025 miasto przeznaczyło ponad 94 mln zł na program dofinansowania do wymiany pieców, dzięki czemu zmodernizowano ponad 10 tys. źródeł ciepła
- Centra Przesiadkowe – w Katowicach funkcjonują parkingi typu Park & Ride przy węzłach transportowych. P&R Zawodzie – 405 miejsc parkingowych, P&R Brynów – 547 miejsc parkingowych, P&R Ligota – 110 miejsc parkingowych. Parkingi te umożliwiają zostawienie auta i przesiadkę na tramwaj, autobus lub kole
- Strefa Tempo 30 – na terenie miasta wydzielono strefy Tempo 30, czyli strefy

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

uspokojonego ruchu, co powoduje znaczące zwiększenie bezpieczeństwa pieszych rowerzystów, a także zwiększenie płynności ruchu i zmniejszenie hałasu.

- Modernizacja taboru autobusowego – aktualnie flota PKM Katowice liczy 255 pojazdów, przy czym 43 z nich mają napęd elektryczny. PKM eksploatuje również autobusy hybrydowe, gazowe i o napędzie spalinowym, ale spełniającym standard emisji spalin Euro 6, co znacząco wpływa na ograniczenie emisji spalin.
- Rozbudowa infrastruktury rowerowej – w Katowicach dostępnych jest ponad 200 km infrastruktury rowerowej, w tym najdłuższa w regionie велоstrada o długości 4,4 km
- Rozbudowa sieci tramwajowej – Trwa realizacja projektu „Tramwaj na Południe”, którego celem jest zwiększenie dostępności i atrakcyjności transportu szynowego.
- Rozwój elektromobilności – Katowice jako pierwsze miasto w Polsce wypełniło obowiązek budowy min. 100 punktów ładowania — dziś w mieście działa ich ponad 200. Współpraca z Tauron Nowe Technologie zakłada modernizację infrastruktury poprzez wprowadzenie szybkiego ładowania.
- Przebudowa linii kolejowej E65 – modernizacja magistrali kolejowej, obejmująca m.in. rozbudowę torów do czterech, budowę nowych przystanków i modernizację istniejących, istotnie zwiększy przepustowość i częstotliwość połączeń. Nowe przystanki – Katowice Uniwersytet i Katowice Akademia – zlokalizowane w pobliżu stacji GIOŚ, staną się istotnymi węzłami przesiadkowymi. Inwestycja poprawi mobilność mieszkańców i ograniczy ruch samochodowy w mieście.
- Strefa Płatnego Parkowania – w 2025 roku przeprowadzone zostały badania parkingowe na zlecenie GZM. Obecnie dane są analizowane, a wyniki mogą stanowić podstawę do określenia dalszych działań miasta w obszarze Strefy Płatnego Parkowania. Strefa Płatnego Parkowania ustanawiana jest na obszarach o znacznym deficycie miejsc postojowych w celu zwiększenia rotacji pojazdów oraz realizacji polityki transportowej miasta, w szczególności ograniczania wjazdu do centrum i wprowadzania preferencji dla komunikacji zbiorowej.

Katowice zaprezentowały założenia dotyczące Strefy Czystego Transportu

Wszystkie te działania odnoszą skutek, co można zaobserwować poprzez wskaźnik PM10 – określający ilość pyłu zawieszonego o średnicy do 10 mikrometrów w metrze sześciennym powietrza – który systematycznie spada w Katowicach. Średnia miesięczna wartość w 2024 r. wyniosła 25,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, wobec 24,3 w 2023 r., 28,5 w 2022 r., 31 w 2021 r., 29 w 2020 r., 32,2 w 2019 r., 40 w 2018 r. i 41 w 2017 r. Dla porównania, w 2010 r. średnioroczny poziom PM10 wynosił aż 52 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Oznacza to, że w ciągu ostatnich czternastu lat ilość pyłu zawieszonego PM10 w katowickim powietrzu spadła o ponad połowę.

Opracowanie: Wydział Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Katowice

źródło informacji: Urząd Miasta Katowice